

Domovina

Lojze
Krakar

MATERI

KAKOR NOMAD SE SELIM
 s trnjem nemira v duši,
 v nove pomladi iz zim,
 v travnato radost po suši.
 Upanje, žilavi konj,
 stopa po skalni planoti,
 suhi, brezupni kot on,
 z mano k poslednji samoti.
 In ko kot v kožuh zavit
 ležem zvečer med spomine,
 ti zablestiš kot privid
 večno zelene doline.

IZ TEGA VODNJAKA PRED HIŠO
 sem prvič pil čisto vodo,
 ki je posrebrila moje otroštvo.
 Še zdaj vidim svoje otroštvo,
 če se pogledam v to vodo,
 ki ne ostari nikoli.
 In če se bom mogel zazreti

v vodnjak še mrtev, bom videl,
da sem okrog ust še ves sajast
od vročega jesenskega kostanja.

V NOVI, PRAVKAR ODPRTI RANI,
mi je zrasla naenkrat naša stara lipa.
Rana jo pije, kakor smo pili
otroci nekoč naše edino zdravilo.
Razvonjala se je po vsem telesu,
zato vem, da je junij, čeprav trepečem.
Rano položil bom kakor otroka
pod lipovo krošnjo, morda izskelí se.
Sosedova vrstnica prišla bo k meni
in jo obvezala s svojimi kitami.
Potem bomo šli spet skupaj past kravo
in rano bom gotovo na paši pozabil.
Rad bi šel še mnogokrat, mnogokrat na pašo
in pozabil na njej še mnogotero rano.
Rad bi se še mnogokrat, mnogokrat razvonjal
kot lipa in kite sosedove vrstnice.

ZAČEL SEM S ŠESTNAJSTIMI, SKORAJDA NEVEDÉ.

Po žepih sem nosil bombe in smrti,
pod jezikom pa sem prenašal življenja,
skrita na varnem kot v maternicah.
Tihotapil sem jih med domačimi trtami,
davnimi prijatelji, k njim, ki so umirali.
Vsak papirček je bil tisti čas vreden zlatnika,
zlatnika, velikega kakor sonce.
Vsaka smrt v žepu pa je pomenila
rešitev pedi ljubljenskih vinogradov.
Tedaj so še trte znale molčati,
molčati je znala živina in črički,
kamen te je le pogledal in vedel,
kostanjev list se je obrnil v kažipot.
Danes mi tak list pomaha, ko grem mimo
in kamen veselo pomežikne: pa smo jih!
Pa smo jih le, šestnajstletniki in kamni,
hvala vam, kamni, hvala vam, listi,
prišpicite ušesa v imenu šestnajstletja,

ne raztrgajte se, žepi, morda bo še treba
 kdaj nesti v vas smrt, in ti, maternica
 pod mojim jezikom, varuj se raka,
 velike skrivnosti sem nosil v tebi
 v imenu nerojenih. Po mojem koncu
 jo presadite novorojenčkom
 in iz njih nedoletnim dalje in dalje,
 kajti ta maternica je domovina,
 ki se v zlatnikih osipa v jeseni
 na mojo leseno rodno hišo.

ŠE TOLE POLKNO ODPRL BOM.

Odtod vidim Svetega Roka.

A roka se trese mi, kaj je
 v tem zvonu od tam? Ali vlili
 so strup vanj, je mar to, o mati,
 glas bombnika zopet, glas vojne?
 Za grm se grem skrit, tiste dneve
 bila so zaprta vsa polkna,
 še pomniš, od Svetega Roka
 je roka neznanca dobrotno
 zvonila, kot s tem bi celila
 srce brezimca, ki ležal
 v mrtvašnici tam je s prebitim
 srcem brez rekviema.

Zaprl bom polkno, v temi naj
 še zdaj strelja zvon skoz srce mi,
 pozabiti moreš na mrtve,
 zvonov ne pozabiš nikoli,
 kot v ječi jetnik ne pozabi
 nikoli moža, ki je prvi
 nadel mu na deško zapestje
 lisice pred tremi desetletji.

ZASPI ŽE, SLAVČEK, ZASPI ŽE.

privošči še meni malo
 sna in sanj, kot so tvoje.
 Že tri dni lije ti v gnezdo
 v goščavi pod našo hišo,
 že tri noči tega ne slišiš.

Že tri noči moram žgoleti
 s tabo vred radost, da v gnezdu
 koti se, koti se življenje.
 Omamljen od te kotitve
 podnevi še jaz pletem gnezdo
 in molim za veliko goščavo.
 Naj zraste neskončna goščava
 še okrog postelj človeških,
 da bomo spet peli po slavčje.
 Da bomo spet peli, četudi
 brez konca bo vse noči lilo
 na naša gola telesa.

SONCE ME RIŠE V ZEMLJO,

s temno barvo me riše
 v travo, med trte, drevesa,
 sonce skioira mi senco.
 Gledam se: sem si podoben?
 Podoben sem, kimam soncu.
 Sonce, mojster si, pravim,
 res sem le senca mušice.
 Vendar ne umrem nikoli,
 narisani med trte, grobove
 in gore živel bom večno,
 dokler živela bo zemlja.
 V skalo vklesan bom, kdor vidi,
 v veter bom vdahnjen, kdor sliši,
 v ilovico vtisnjena senca
 črna bo pordečela.

BOGDAJ IN SREČNO, SOSED IN MATI,

kot pravita vidva. Tegale črička
 vama v tej pesmi odnesem s sabo,
 saj mi ga dasta, da lepše bo pelo
 moje pero med mojimi stenami?
 Pelo na grobu spominov, peščenem
 grobu na belem papirju, ki čezenj
 leze polnočna mravlja in z drobnimi
 udki me spremlja s kitaro, ko pojem
 bogdaj in srečno, sosed in mati.

ŽE DOLGO VEČ NISEM BIL TUKAJ OB ČASU,
 ko so cveteli kostanji in vrtnice.
 Tam, kjer sem učil in so me učili,
 ni najti teh naših hrustavih kostanjev
 in senc sliv in ob nedeljah zjutraj
 maše in velikega modrovanja, univerze
 pred semiško cerkvijo malo čez deveto.
 Ne, nisem bil vsako nedeljo tukaj
 na tej univerzi, hodil sem po drugih
 in vsako uro mi vse bolj manjka
 vsaka ura, ki sem jo tu zamudil.
 Nisem se še naučil umevati
 smrti preprosto kot osipanja lipe
 in rojstva kot zgodnjega svita o kresu.
 Bom znal še sploh po človeško umreti?
 Še enkrat se moram začeti učiti
 od cvetenja kostanja in lipe o kresu
 in njunih opisanih vej o Vseh svetih.

JUNIJSKA KOŠNJA JE V MENI.

Zrel sem. Začnite, pokosite
 ta stari plevel. Že dolgo
 me ni nihče več kôsil. Pokosite
 tudi rože in dišeče bilke
 in pograbite vse in sežgite.
 Po dolgih letih, odkar so
 kmetijo v meni zapustili
 vsi živi, bom vendar spet enkrat
 zares pokošen. A ponavljam:
 to košnjo sežgite, ne dajte je
 jesti živini. Ko bo zrasla
 nova trava, takrat pa
 krmite z njo vse, kar daje mleko
 in orje celino in vozi
 tja, kamor hotel bi priti
 vsaj kdaj tudi jaz. Začnite.

PRIŠEL JE NENADOMA, SRED JUNIJSKE POLNOČI,
 nenadoma kakor takrat, ko prišel je
 naravnost iz jaška v Ameriki. Dolgo

sva govorila, toda on je držal
 ves čas svoj kovček v rokah, in ko skoraj
 že dan je bil, se je težkó spet sprijaznil
 z usodo, da mora nazaj v svojo jamo
 na semiško pokopališče k Svetemu Duhu.
 Vem, oče, v preplitvem semiškem jašku,
 bolj plitvem, kakor so oni v Ameriki,
 te zaskrbelo je, prišel si pogledat,
 če tudi nas zebe, saj res korenine
 v beton nam prevečkrat preplitvo zakopljejo.
 A naj ne skrbi te: če plitvo je, plitvo je,
 saj včasih se tudi stoplí, glej, že jutro bo
 in spet mi topló bo v globokem tem kresnem
 dnevu, kot tebi spet kmalu topló bo
 v globokih božičnih nočeh, tako dolgih,
 da od gledanja vanje oči se zvotlijo.

IŠČEM KLJUČ ZA KLJUČEM,

odpiram vrata za vrati,
 odpiram jutro in poldan,
 odpiram večere in praznike
 hiše svojega deda
 na soncu mojega jutra.
 Pajčevina je zapredla razpelo,
 angel mi zaspal je na rami,
 v omaro nihče več ne vstopa,
 ognjišče je blago črno
 kot žametna štola, že zdavnaj
 zdahnila je dušo petrolejka.
 A glej, nova duša je bruhnila
 iz sosednjega vinograda, opeka
 grmadi se v novega soseda
 mojega deda, ne bo več
 sam, kakor bil je do danes,
 ko spet sva vkup sedla za mizo.

NESLIŠNI PAJEK S TENKONOGIMI NOGAMI,

podobnimi lasu,
 pajek z malone nevidno glavo,
 enako duhu,

s trupelcem nič večjim kot človeški zarodek
 en dan po spočetju,
 je prepredel nekdam tako bogato in veliko
 življenje v tem domu.
 Ded moj, pajek je nekaj večnejšega
 od Duha, ki visi pod stropom,
 nekaj strašnejšega, kakor so žebliji
 v razpelu, v Sinu,
 nekaj vseobsežnejšega kakor vse stvarstvo
 in stvarnik, bog Oče.
 Ta pajek s skoraj lasjenogimi nogami,
 ded moj pokojni,
 z lasjenogimi udi in trupelcem kot zarodek,
 babica davna,
 ta pajek bi prepredel še vaju, če ne bi
 bila skrita v meni.
 Še globlje vaju skrijem, da ko mene preprede,
 ne preprede še vaju,
 dobra babica davna pod pajčevino spomina,
 dobri ded moj pokojni.

TRTE UMIRAJO KAKOR MATERE.

Kadar jim vzamejo vse otroke,
 kadar zamrznejo njih korenine,
 kadar je grč na njih več že kot kože.
 Trte umirajo kakor očetje.
 Kadar jim zemlja ves znoj izsrka,
 ko od njih rok le kosti še ostanejo,
 ko zrumenijo v zadnji november.
 Trte umró kot očetje in matere.
 Ko zapusti jih, kdor obrezuje jih,
 kadar podrast jim že sili čez grče,
 kadar se v dušo zaglojejo črvi,
 kadar se bliža pomlad, ki ni nič več
 zanje, darovavce. Takrat se darujejo.

NA BELO SO SEMIŠKO KAMENJE BELO

skoz veter in metež privede snežinke,
 semenke iz neba, ki kar sproti kalijo
 in rastejo v neke skrivenčene sohe

ljudi in stvari iz mladosti: v družino
 pri biserni mizi, v siv dim neke pipe,
 podoben konopljasti preji, v ivje
 na brkih mačkona in repih voličev,
 v živino, pokrito z Miklavževim plaščem,
 v sosede, do pet preoblečene v belo,
 kot župnik, ko gre pred pogrebom — tu vidim,
 kako posrebril mi je metež še mater,
 optano s košem — in sebe tu vidim,
 v očesnih votlinah imam same bele
 kosmiče snežink, lahkó pa je tudi,
 da to sta dva kamenčka z našega polja,
 saj s temi očmi že od rojstva sèm gledam
 življenje, ki bil ga je večno sam kamen.

Pavle
Zidar

Vožnja po oceanu, po viskiju

Zbudil se je sredi poletno razsvetljenega travnika.

Gledal je okoli sebe svet, da bi ga spoznal. Ni ga. Niti sebe. Ni vedel, kdo je.

Da je živ, to pač. Za živega se je imel, ker se je premikal in občutil svetlobo s priokusom poletja.

Ujel je toploto sonca, nežno svetlobo, ki se usiplje skozi sito in te belo obrobi po rokah in obrazu, da si podoben pravkar izdihlemu.

Kje sem?

Liliput?

Svet je pravljichen, je okušal. Mogoče me je Oscar Wilde predelal v zgodbo za otroke in me zdaj nekdo podoživlja skupaj s svojimi ošpicami.

Začutil je, da je skoraj zadel. Le avtor . . . , ta je drug.

Hudiča! Ni Wilde?

Aaaa . . . ! Zabolelo ga je na desni. Zagledal je sinočnjega Ulikseša, ki je eksplodiral nad njim kakor nad Hirošimo z vsemi strašnimi občutji.